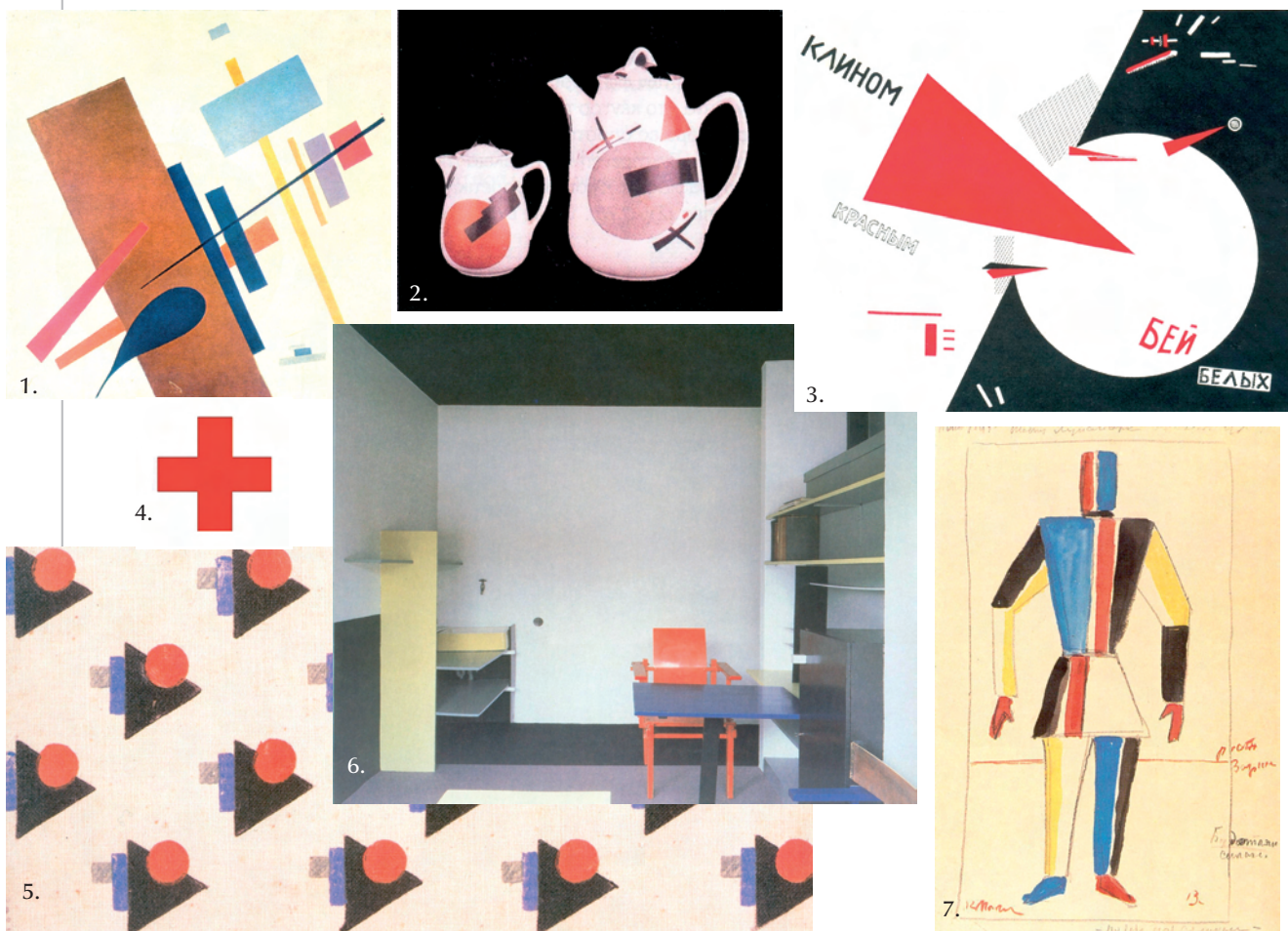

1.1. Καλές και Εφαρμοσμένες τέχνες

Από πολύ παλιά οι ανθρώπινες κοινωνίες παρήγαγαν αντικείμενα για να ικανοποιήσουν τόσο τις πρακτικές όσο και τις αισθητικές τους ανάγκες, χωρίς πολλές φορές να υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα στη λειτουργική και την αισθητική τους αξία.

Οι τέχνες που επιδιώκουν κατά κύριο λόγο την αισθητική δημιουργία ονομάζονται **Καλές τέχνες**, ενώ οι **Εφαρμοσμένες τέχνες** (διακόσμηση, αγγειοπλαστική, αργυροχρυσοχοΐα, ενδυμασία, έπιπλο, τυπογραφία) δημιουργούν έργα με αισθητική ποιότητα αλλά συγκεκριμένη λειτουργία και χρήση. Ένα κάθισμα εκτός από αισθητικά ωραίο πρέπει να είναι και λειτουργικό, γι' αυτό η μορφή και το υλικό κατασκευής του πρέπει όχι μόνο να εξασφαλίζουν την καλαίσθητη εικόνα του αντικειμένου αλλά και να του παρέχουν σταθερότητα και άνεση. Αντίστοιχα μια αισθητικά άρτια αφίσα δεν αρκεί να ικανοποιεί τα αισθητικά κριτήρια του καλλιτέχνη αλλά πρέπει να μπορεί να μεταδίδει το μήνυμά της με σαφήνεια. Εκτός από τις Καλές και τις Εφαρμοσμένες τέχνες υπάρχουν και **οι τέχνες που δημιουργούν έργα μαζικής χρηστικότητας** (γραφιστική, φωτογραφία, τηλεόραση, κινηματογράφος, διαφήμιση).

Εντάξτε τα παρακάτω έργα σε μια από τις κατηγορίες των τεχνών.

Σχέδιο γραφιστικής

1.2.α. Σχέδιο γραφιστικής

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από πολλούς ως «η εποχή της εικόνας». Ο σύγχρονος άνθρωπος υφίσταται καταγισμό εικόνων από ποικίλες πηγές, που με διάφορους τρόπους και μέσα εκπέμπουν αδιάκοπα οπτικά μηνύματα. Το σχέδιο γραφιστικής παίζει σήμερα ουσιαστικό ρόλο, καθώς με τις πολλές εφαρμογές του εξυπηρετεί την άμεση μετάδοση του οπτικού μηνύματος.

Η **γραφιστική** ασχολείται με το σχεδιασμό έργων οπτικής επικοινωνίας, έντυπης ή ηλεκτρονικής μορφής. Ειδικότερα, με τη σελιδοποίηση και εικονογράφηση βιβλίων και περιοδικών, με το σχεδιασμό γραμμάτων, λογοτύπων*, συμβόλων*, σημάτων*, καρτών, εντύπων, αφίσας, ακόμη και με τη δημιουργία ιστοσελίδων στο διαδίκτυο. Ο γραφίστας επιλέγει, ιεραρχεί και συνθέτει τα κατάλληλα στοιχεία, ώστε το έργο του να έχει λειτουργικότητα και αισθητικό αποτέλεσμα.

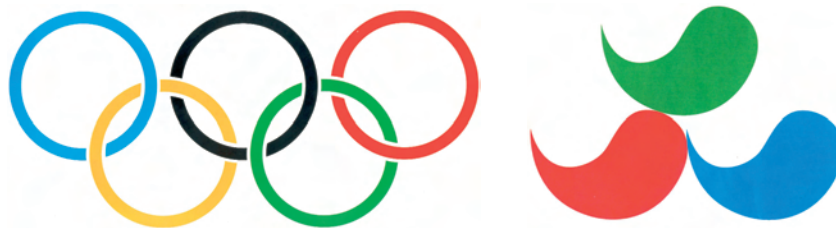

8.9.10. Σήματα με μορφές από το φυσικό περιβάλλον. 11.12. Σήματα με γράμματα και σχήματα.

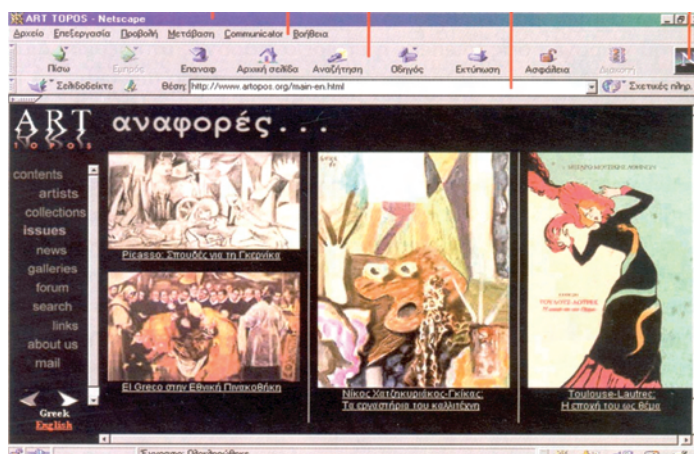
13. Το λογότυπο αυτής της εταιρίας παραμένει το ίδιο και ανεστραμμένο.

14.15. Το σήμα του Ο.Η.Ε. παριστάνει τη γη κυκλωμένη από δυο κλαδιά ελιάς, σύμβολο της ειρήνης και η σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβολίζει τον κύκλο των εθνών που συμμετέχουν σε αυτήν.

16.17. Το σήμα των Ολυμπιακών αγώνων συμβολίζει τις πέντε ηπείρους και των Παραολυμπιακών συμβολίζει την ψυχή, το σώμα και το πνεύμα με τα οποία αγωνίζονται οι αθλητές.

18. Ιστοσελίδα διαδικτύου, πολυεπικοινωνιακό μέσο που μπορεί να ικανοποιεί προσωπικές επιλογές επικοινωνίας, ενημέρωσης, ψυχαγωγίας ή εκπαίδευσης.

19.

Τι αίσθησή σας δημιουργεί η τοποθέτηση σημάτων και πινακίδων στην εικόνα 19;

Σχέδιο γραφιστικής

1.2.β. Η διαδικασία σχεδιασμού μιας ιδέας

20.

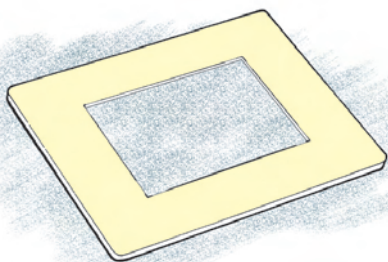
Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας ιδέας ακολουθούμε την εξής πορεία: α) Γνωρίζουμε αναλυτικά το προϊόν που θέλουμε να προβάλλουμε, καθώς και σε ποιες ομάδες ανθρώπων απευθύνεται. β) Αναπτύσσουμε τη σχεδιαστική ιδέα με προσχέδια από τα οποία θα κάνουμε την τελική επιλογή. γ) Συγκρίνουμε και αξιολογούμε τα προσχέδια καταλήγοντας στην πιο περιεκτική μορφή. δ) Παρουσιάζουμε το τελικό έργο επάνω σε έγχρωμο χαρτί που θα το αναδεικνύει (Εικ.20).

Ο σχεδιασμός απαιτεί φαντασία, ευρηματικότητα και πρακτική σκέψη. Ο γραφίστας, με την απλοποίηση, το στυλιζάρισμα και την χρήση γραμμάτων και εικόνων, μορφοποιεί οπτικά το μήνυμά του. Αν κάποιο προϊόν είναι καλά σχεδιασμένο γίνεται αποδεκτό. Αντίθετα, ο κακός σχεδιασμός δημιουργεί σύγχυση.

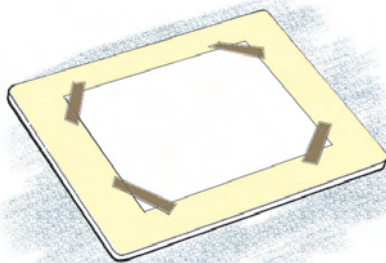
Παρατηρήστε την εικόνα 20. Ποιοι νομίζετε ότι είναι οι λόγοι για τους οποίους επιλέχτηκε το τελικό έργο; Τι θα μπορούσατε να προτείνετε συμπληρωματικά;

Η καλή παρουσίαση προβάλλει και υποστηρίζει το έργο. Το πλαίσιο (πασπαρτού) στο οποίο τοποθετούμε το έργο είναι ένα χάρτινο παράθυρο με άνοιγμα στο κέντρο. Πρέπει να έχει ισορροπία, ώστε να αναδεικνύει και ταυτόχρονα να προστατεύει το έργο.

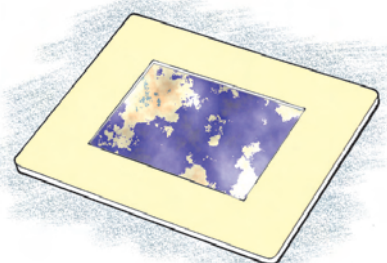
Η διαδικασία κατασκευής του πλαισίου: α) μετράμε τις διαστάσεις του έργου και κόβουμε ένα χαρτόνι μεγαλύτερο, β) στο εσωτερικό του χαρτονιού μετράμε και κόβουμε ένα άνοιγμα λίγο μικρότερο από το έργο, το οποίο απέχει το ίδιο από επάνω και τα πλάγια και λίγο περισσότερο από το κάτω μέρος, γ) στερεώνουμε το έργο στην πίσω πλευρά του πλαισίου με κολλητική ταινία (Εικ.21).

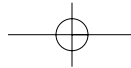
21.α

21.β

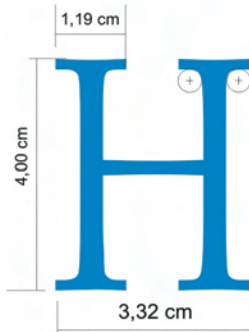

21.γ

Σχέδιο γραφιστικής

1.2.γ. Σχεδίαση γραμμάτων

σχεδίαση των γραμμάτων μπορεί να γίνει ελεύθερα με το χέρι, με την χρήση γεωμετρικών οργάνων ή με Η/Υ. Οι διαφορετικοί τύποι γραμμάτων χαρακτηρίζονται από εναλλαγές στο ύψος, το πάχος, το πλάτος και την κλίση.

Σήμερα η τεχνολογία των υπολογιστών μας παρέχει διάφορες έτοιμες γραμματοσειρές.

Η επιλογή των γραμμάτων στη σύνθεση της σελίδας εξαρτάται από το είδος του εντύπου και από την κατηγορία των αναγνωστών στους οποίους απευθύνεται (Εικ.22).

Το σχέδιο, ο τύπος, το μέγεθος και το χρώμα των γραμμάτων είναι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάγνωση.

Ποια γραμματοσειρά νομίζετε ότι αποδίδει καλύτερα τη λέξη άρωμα;
Πού είδατε γράμματα που σας εντυπωσίασαν και πώς ήταν σχεδιασμένα;

Υπάρχουν πολλοί τύποι γραμμάτων (**κομψά, πρακτικά, γενικής χρήσης**) που χρησιμοποιούνται ανάλογα με το θέμα του κειμένου. Η επιλογή κατάλληλης μορφής γραμμάτων αποδίδει και οπτικά καλύτερα το νόημα κάθε λέξης, ενώ η χρησιμοποίηση διαφορετικών γραμματοσειρών μέσα στο κείμενο δημιουργεί ποικιλία και ενδιαφέρον (Εικ.23).

Με τα χρωματιστά ή τα ιδιαίτερα σχεδιασμένα γράμματα ξεχωρίζουμε διάφορα σημεία του κειμένου και δίνουμε έμφαση, τόνο και ζωντάνια (Εικ.24).

25. Μονογράμματα.

Μονόγραμμα είναι το σύμβολο που περιέχει τα αρχικά του ονόματος ατόμου, εταιρείας ή προϊόντος. Ο σχεδιασμός και η σύνθεση των γραμμάτων προσδίδει την ιδιαιτερότητα στο μονόγραμμα.

22. Εξώφυλλο του περιοδικού «Νταντά».

άρωμα άρωμα

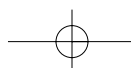
άρωμα ά ρ ω μ α

άρωμα άρωμα

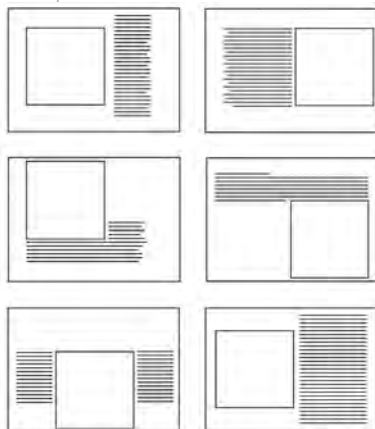
23. Διαφορετικοί τύποι γραμμάτων στη λέξη άρωμα.

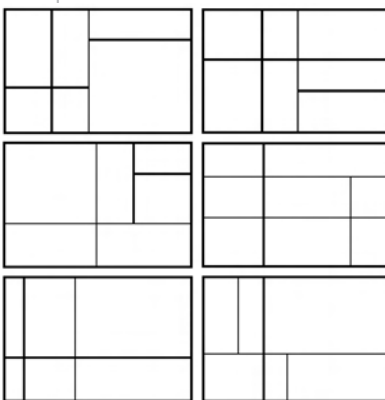
24. Γράμματα σχεδιασμένα με αντικείμενα.

Σχέδιο γραφιστικής

26.

27.

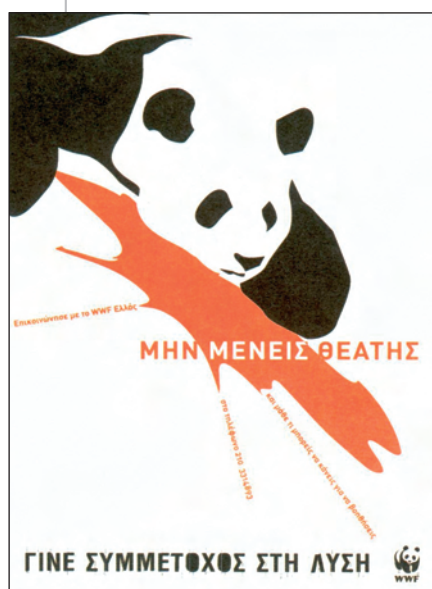
1.3. Έντυπο

Με την ανακάλυψη της τυπογραφίας το 15ο αιώνα από τον Γουτεμβέργιο η γραφή και η εικονογράφηση έπαψαν να γίνονται με το χέρι. Η αναπαραγωγή των γραπτών κειμένων και των εικόνων γινόταν πλέον γρήγορα και σε μεγάλο αριθμό αντιτύπων. Με την ανακάλυψη της φωτογραφίας στις αρχές του 20ου αιώνα η γραφιστική άλλαξε ριζικά και εξελίσσεται μέχρι σήμερα.

Η πιο απλή μορφή εντύπου είναι ένα φύλλο χαρτί τυπωμένο στη μια ή τις δυο όψεις. Το μέγεθός του ποικίλει, μπορεί να είναι ασπρόμαυρο ή έγχρωμο, με εικόνα και κείμενο μαζί. Ο σχεδιαστής συνδυάζει φωτογραφίες και γράμματα με σωστό μέγεθος, χρώμα και μορφή και τα συνθέτει σε μια ενιαία εικόνα..

Η διαδικασία σελιδοποίησης του εντύπου: στον χώρο μέσα στον οποίο επεξεργαζόμαστε τη σελίδα μας, σχεδιάζουμε έναν κάναβο και με βάση αυτόν την οργανώνουμε (Εικ.26). Ο χώρος μπορεί να είναι κάθετος ή οριζόντιος ανάλογα με τις περιπτώσεις. Τα ίδια στοιχεία, τοποθετημένα με διαφορετικό τρόπο σύνθεσης, μπορούν να αλλάξουν την εμφάνιση της σελίδας (Εικ.27). Η εικόνα μπορεί να μεγεθυνθεί ή να σμικρυνθεί και το κείμενο να μεγαλώσει ή να κοπεί σε μικρότερες σειρές.

Ποια είναι τα μορφικά στοιχεία με τα οποία ο σχεδιαστής επιτυγχάνει να μεταδώσει τα μηνύματα στις παρακάτω αφίσες.

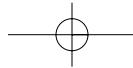
28. Μόσχος, καταχώρηση για τη W.W.F.

29. Κατζουράκης, αφίσα για την Ολυμπιακή αεροπορία, 1963.

30. Ο φωτογράφος Τοσκάνι χρησιμοποίησε εικόνες με θέματα ταμπού όπως ο ρατσισμός και δημιούργησε ένα πρόσωπο κοινωνικής ευαισθησίας για την εταιρία που πρόβαλε.

Σχέδιο γραφιστικής

1.4. Αφίσα

Η τεχνική της λιθογραφίας, η οποία βοήθησε να εξασφαλιστεί η δυνατότητα μεγάλης παραγωγής αντιτύπων με καλή ποιότητα, προκάλεσε το ενδιαφέρον μεγάλων καλλιτεχνών, οι οποίοι ώθησαν την καλλιτεχνική αξία της αφίσας σε τέτοιο σημείο, ώστε προς τα τέλη του 19^{ου} αιώνα να γνωρίσει μεγάλη άνθηση. **Η φωτογραφία και το φωτομοντάζ** έπαιξαν επίσης σημαντικό ρόλο στη δημιουργία αξιόλογων αφισών. Τα έργα μεγάλων ζωγράφων βγήκαν με τις αφίσες στους δρόμους και συνάντησαν το ευρύ κοινό, εκφράζοντας ιδέες και διαφημίζοντας προϊόντα. Πρωτοπόροι ήταν οι Γάλλοι καλλιτέχνες και ανάμεσά τους κορυφαίος δημιουργός ο **Τουλούζ Λοτρέκ** (Γάλλος, 1864-1901) (Εικ.31). Από τότε, η αφίσα ακολούθησε παράλληλη πορεία με τα καλλιτεχνικά κινήματα των αρχών του 20ου αιώνα, όπως της Αρ Νουβό, του Φουτουρισμού και του Ντανταϊσμού, ενώ ο σχεδιασμός αφίσας και οι τεχνικές του επηρέασαν κινήματα όπως την Ποπ Αρτ (Εικ.32). Από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά η αφίσα χρησιμοποιήθηκε για διαφημιστικό, προτροπτικό αλλά και προπαγανδιστικό σκοπό (Εικ.33).

Στην Ελλάδα από τις αρχές του αιώνα είχαμε αξιόλογη παραγωγή αφισών από σημαντικούς ζωγράφους και χαρακτές. Την εποχή του πολέμου του 1940, δημιουργήθηκαν πολλές αφίσες με πατριωτικό περιεχόμενο για να ενισχύσουν το φρόνημα του μαχόμενου λαού (Εικ.34). Επίσης, με την άνθηση του κινηματογράφου δημιουργήθηκαν γιγαντοαφίσες που τοποθετούνταν έξω από τις κινηματογραφικές αίθουσες (Εικ.35).

31. Τουλούζ Λοτρέκ, λιθογραφική αφίσα, 1892.

32. Γουόρχολ, «Κοτόσουπα με λαζάνια της Κάμπτελ», 1985.

33. Πολιτική αφίσα της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, 1919.

34. Κατράκη, αντιστασιακή αφίσα, 1940.

35. Βακιρτζής, αφίσα για την ταινία του Κακογιάννη «Στέλλα», 1955.

